

4.36x17.69	1/2	עמוד 1	הארץ - the marker	12/01/2021	75831487-3
מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתיתנחום בל - 25170					

ליאור דטל

14 ימי לימודים מתוך 100

כמעט שנה שמערכת החינוך הישראלית נמצאת במשבר הסר תקדים בשל מגפת הקורונה, אך עד לרגע זה לא הוצגה תוכנית לבקרת נזקים וטיפול בעוול שננגרם לתלמידים בטווח הקרוב והרחוק. למשרד החינוך אין אפילו תקציב מעודכן לשנת הלימודים הנוכחית ואין לו פתרון מספק למועדי החורף והקיץ של בחינות הבגרות. מפתחת שנת הלימודים תש"ף, תלמידי התיכונים למדו 16 ימים במצטבר בבתי הספר; תלמידי חטיבות הביניים – 14 ימים. תלמידי כיתות ה'ו' למדו השנה כ-24 יום בלבד בבתי הספר. תלמידי א"ד' למדו בבתי הספר 56 ימים, שנקטעו על ידי סגרים וחופשות חגים.

אף שמדינות נוספות סגרו בחודש האחרון את מערכות החינוך בהן בשל התפשטות הקורונה, ברובן למדו בספטמבר-נובמבר – ובישראל לא. חלק גדול מהתלמידים למדו אפילו פחות בגלל בידודים שלהם או של אנשי הצוות, ובחלק מהישובים הכתומים והאדומים הלימודים הופסקו עוד לפני ההוראה הרשמית. כל זה, כמובן, אינו רלוונטי לבתי הספר החרדיים לבנים, שממשיכים לפעול כרגיל גם במהלך הסגרים וההגבלות.

14 מתוך 100: "לימודים בבית אינם תחליף לבית הספר – צריך פרויקטור לחינוך"

בדיקת TheMarker ב-21 בינואר, המועד הנוכחי לסיום הסגר, תלמידי ישראל היו אמורים להשלים 100 ימי לימוד מתחילת שנת הלימודים • בתיכונים ובחטיבות הביניים למדו רק 14-16 יום, וגם תלמידי היסודי היו רוב הזמן בבית • "כשהלימודים יחודשו נצטרך להתמקד במענה הרגשי"

בחוסן החברתי. ייתכן שהיה צריך לחסן את המורים עוד לפני הסגר, כדי שניתן יהיה להשאיר את מערכת החינוך פתוחה ולחזור כמה שיותר מהר לשגרת לימודים. "למרות העבודה המצוינת של המורים, שעבדו מעל ומעבר בלי מידה מרחוק, ברור שההספקים של החומר לא קרובים לאלה של בית הספר. עם זאת, כשהלימודים יחודשו נצטרך להתמקד במתן מענה רגשי לתלמידים, ולא ללחוץ עליהם להספיק את החומר."

"כעת צריך לתקן את מערכת החינוך"

ב-21 בינואר, המועד הנוכחי לסיום הסגר, יחלפו כ-100 ימי לימוד מאז פתיחת שנת הלימודים. תלמידי החטיבות והתיכונים הגיעו ללימודים רק בכ-15% מימי הלימוד, תלמידי ה"י" לכרבע מימי הלימוד, ותלמידי כיתות א"ד למחצית מהימים.

סוגיית קיצורן של חופשות החגים והחופש הגדול עלתה פעמים רבות בשנה האחרונה, אבל משרד החינוך לא מקדם את הטיפול בה במשא ומתן מול ארגוני המורים. יתרה מזאת, החלטת המשרד שגם בסגר הנוכחי הלימודים מרחוק יהיו בהיקף מלא בכל שכבות הגיל, כולל בגני הילדים, מטרפדת כל אפשרות לקיצור החופשות בשנת הלימודים הנוכחית.

"עיקר התסכול של ההורים נובע מכך שמערכת החינוך לא היתה ערוכה לתרחיש שלא כולל ילד, שולחן ובית ספר", אומרת שלם. "זה הווי שב-2020 אין למי שרד החינוך מסוגלות לפתח שיטת למידה אחרת. לימודים בבית לא יכולים להחליף את בית הספר. אי אפשר לצפות שכל ילד בבית ילימד בסביבה שקטה עם מחשב קבוע ולוח זמנים, כמו שקורה בית הספר – יש בדרך כלל מחשב אחד ומסביב יושבים ילדים של משפחה שלמה. כמו שיש פרויקטור לקורונה, צריך להיות פרויקטור למערכת החינוך." לדברי בלס, "כעת צריך לתקן את מערכת החינוך. ללמד באופן יעיל יותר, לתת אוטונומיה למורה, להתאים את הלמידה למאה ה-21, לסגור את פערי המחשוב וללמד בקבוצות קטנות. אפשר להמשיך לעשות שימוש גם בהוראה מרחוק, כי גם לה יש יתרונות. אם נעשה את הדברים האלה – נוכל לאפשר לימודים ברמה גבוהה יותר מאשר היום."

סיום יום הלימודים האחרון לפני הסגר השלישי. החופשות כנראה לא יקוצרו צילום: הדס פרוש

סיכום מחצית – המצב גרוע מאוד

מספר ימי הלימוד בבתי הספר מתחילת שנת הלימודים ושיעורם לעומת שנה רגילה*

*מ-1 בספטמבר היו אמורים להתקיים כ-100 ימי לימוד. ייתכן שמספר ימי הלימוד היה מעט שונה, בהתאם למצב התחלואה ביישוב

כראוי מרחוק, אומר כלכלן החינוך נחום בלס ממרכז טאוב. "זהו נזק אדיר שיגביר את הפערים ואת הנשירה מבתי הספר – ויהיו לו השלכות חברתיות ורגשיות. המ"ח חקרים מצביעים על נזקים ארוכי טווח לתלמידים ולכלכלה כתוצאה מאובדן ימי הלימוד הרבים. הנזקים יהיו גדולים יותר בקבוצות חלשות. ללא שיפור במערכת החינוך, נספוג נזקים במשך עשרות שנים." לדברי אודית גור כהן, מנהלת קריית החינוך גינזבורג ביבנה ויו"ר משותף לארגון מנהלי בתי הספר מנהיגים, "היום ברור יותר מתמיד שבתי הספר הם מרכיב משמעותי

החליט שתלמידי ג'ד' ילמדו חצי משעות ההוראה עם עוזרי ההוראה, כך שהם למדו רק 12.5 שעות בשבוע עם מורים מקצועיים. יתרה מזאת, שגרת בתי הספר לא התקיימה ברצף כבר בשנת הלימודים הקודמת. תלמידי ה"י"ב הפסיקו להגיע לבית הספר במאסר 2020, ומאז הספיקו ללמוד חודש בלבד – בין 17 במאי, אז חודשו הלימודים בכל שכבות הגיל, לחורף הגדול ב-19 ביוני. גם בתקופה הזאת הם למדו לסירוגין. "בוטלו המון ימי לימוד והפי"ע קשה מאוד, במיוחד משום שחלק מהתלמידים לא יכלו ללמוד

הם למדו כשישה ימים, ואז החל הסגר השלישי. נכון לעכשיו, לא נקבע מועד לחידוש הלימודים בבתי הספר. "יש לי ילד שעלה לכיתה א' לפני הקורונה, כעת הוא כבר באמצע כיתה ב', והוא הגיע לבית הספר רק בהפוגות. מי יעבוד אתו על הכתיב ויפתח את המיומנויות שלו? אף אחד לא בודק את המחברת שלו, אף אחד לא רואה מה הוא עשה. אין בקרה על הלמ"י דה", אומרת מיכל שלם, העוסקת בליווי עסקי למנהלים ואם לחי משה מגוש עציון. "בבית ספר יש משמעות גדולה לחיים החברתיים ולא רק ללמידה. הילדים צריכים מסגרת חברתית כדי לפתח את כישורי החיים שלהם."

"נזקים ארוכי טווח לתלמידים ולכלכלה"

אם אפשר בכלל לכמת את הנזק שנגרם לתלמידים מביטול הלימודים בבתי הספר, הוא לא מתמצה במספר ימי הלימוד שבוטלו – גם שעות הלימודים בבתי הספר צומצמו, כך שגם כשהתלמידים הגיעו לבתי הספר הם למדו פחות מבעבר. כך למשל, שבוע הלימודים בכיתות א"ו' קוצר מ-29-32 שעות ל-25 שעות לתלמידי א"ד, ול-15 שעות בכיתות ה"ו'. בנוסף, משרד החינוך

עברה חצי שנה, בחטיבות למדו שבועיים

- 1 בספטמבר**
פתיחת השנה – הלימודים התקיימו כחמישה ימים בלבד
- 16 בספטמבר**
הממשלה משביתה את הלימודים במערכת החינוך
- 6 בדצמבר**
הממשלה מחדשת את הלימודים בחטיבות הביניים. בסופו של דבר הלימודים נמשכו יומיים בלבד
- 13-20 בדצמבר**
חופשת חנוכה
- 20 בדצמבר**
התלמידים חוזרים ללימודים – ונמשכים שישה ימים בלבד
- 10 בינואר**
הממשלה משביתה את הלימודים

הצליחו להגדיל אותם מעט. עם זאת, חלק גדול מהתלמידים למדו אפילו פחות מכך בגלל בידודים שלהם או של אנשי הצוות – כ-100 אלף תלמידים ומורים היו בבידוד בשבוע שעבר – ובחלק מהיישובים הכתומים והאדומים הלימודים בחטיבות הביניים ובי תיכונים הופסקו עוד לפני ההודעה על השבתת מערכת החינוך. כל זה, כמובן, אינו רלוונטי לבתי הספר החרדיים, שרובם המשיכו לפעול כרגיל. גם בימי הלימוד המועטים לא ניתן היה לקיים רצף לימודי התלמידים הגיעו לימים נודדים בין סגרים לחופשות. כך למשל, תלמידי חטיבות הביניים התבקשו על ידי משרד החינוך להגיע יומיים בשבוע לבתי הספר – ואחרי החופש הגדול הם למדו יומיים-שלושה בלבד לפני שהחל הסגר השני. לאחר מכן הם שהו בבית במשך כחודשיים וחצי, חזרו ללימודים לכמה ימים – ויצאו לחופשת חנוכה. לאחר החופשה

ליאור דטל

מערכת החינוך נמצאת במי שבר הגדול בתולדותיה – והוא רק הולך ומחריף. תלמידי ישראל מעולם לא חוו פגיעה כה חמורה בגלל ביטול של כל כך הרבה ימי לימוד כמו במשבר הקורונה, וקשה בלבד לאמוד את הנזק. למרות זאת, הממשלה ומשרד החינוך ממשיכים להתנהל כמעט כרגיל. עד רגע זה לא הוצגה תוכנית משמעותית לבקרת נזקים לתלמידי מכלל המגזרים, ואין מתווה לטיפול בעול שנגרם לתלמידים בטווח הקרוב או הרחוק. למשרד החינוך אין אפילו תקציב מעודכן לשנת הלימודים הנוכחית, שהיה יכול לצמצם את הפגיעה בתלמידי דים, ואין לו פתרון הולם לבחינות הבגרות של מועדי החורף והקיץ. תלמידי התיכונים למדו מפתחת שנת הלימודים הנוכחית ועד היום 16 יום בלבד בבתי הספר, ותלמידי חטיבות הביניים הגיעו ללימודים כ-14 יום בלבד. אם הסייג השלישי יסתיים במועד המקורי שנקבע – כלומר מערכת החינוך תשבות לשבועיים עד 21 בינואר, אם כי מניסיון הסגרים הקודמים ההשבתה תהיה כנראה ממושכת יותר – התלמידים יחזרו ללימודים רק במחצית השנייה של השנה. תלמידי כיתות ה"ו" למדו השנה כ-24 יום בלבד בבתי הספר. תלמידי א"ד' למדו בבתי הספר כמשך התקופה הארוכה ביותר – 56 יום בלבד, שנקטעו על ידי הסייגים וחופשות החגים. נכון להיום, היו צריכים להתקיים השנה כ-90 ימי לימוד בבתי הספר ובגנים. מדינות נוספות סגרו בחודש האחרון את מערכות החינוך בשל התפשטות הקורונה. ואולם ברוב המדינות המפותחות למדו בספטימבר-נובמבר – כשמערכת החינוך בישראל היתה למעשה משותקת.

החרדים עושים בית ספר למשרד החינוך

הבדיקה מתייחסת למספר ימי הלימוד שמשרד החינוך קבע במתווה הלימודים כמינימום לכל שכבה, וייתכן שחלק מבתי הספר

רצף הלימודים בבתי הספר לא התקיים כבר בשנת הלימודים הקודמת. תלמידי ה"י"ב הפסיקו להגיע לבית הספר במאסר 2020, ומאז הספיקו ללמוד חודש בלבד